

К. А. Маркевич,

здобувач, Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України, м. Київ

РЕАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

К. Markevych,

External PhD student, The National Institute for Strategic Studies, Kyiv

THE IMPLEMENTATION OF UKRAINIAN NATIONAL ECONOMIC INTERESTS VIA THE FOREIGN DIRECT INVESTMENT

Сучасний світ опинився на порозі переділу економічних інтересів між ТНК та національними урядами. Перші змагаються за нові сфери впливу, ринки виробництва і збуту, а також максимально можливі прибутки. У цьому контексті постало питання визначити, як впливають потоки ПІІ ТНК на реалізацію та захист національних економічних інтересів країни-реципієнта. У статті проаналізовано сильні сторони та можливі загрози акумулювання ПІІ на складові економічної безпеки держави. Розкрито поточний стан реалізації економічних інтересів держави у системі міжнародного розподілу транскордонних потоків капіталу. Запропоновано ключові умови безпечного залучення та розміщення ПІІ у системі національних економічних інтересів України.

The present-day world is on the verge of redistribution of economic interests between TNCs and national governments. TNCs try to compete for the economic influence, producer and sales markets, and also for the highest contingent gain. In this context, there is a question: how TNCs FDI impact on realization and protection of the recipient country's national interests. The strengths and threats of FDI accumulation for the economic security components are being analyzed in the article. The current state of economic interests' implementation in a system of the cross-border capital flows' international division are being revealed. Key conditions of FDI secure attraction and their location in the system of the national economic interests of Ukraine are offered.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, транснаціональні корпорації, національна безпека, економічна безпека, національні економічні інтереси, загрози.

Key words: foreign direct investments, multinational corporations, national security, economic security, national economic interests, threats.

ВСТУП

Україна майже вичерпала потенціал розвитку діючої експортної моделі та вимагає формування нової концепції такої моделі. Наразі збереження існуючого стану економіки загрожує економічній безпеці країни, що може спричинити її стагнацію, обмеження можливостей адаптації країни до вимог європейського та світового ринків. Сьогодні допустити цього неможна, хоча б у світлі того, що наша країна підписала Угоду про асоціацію з ЄС та взяла чіткий курс на повноцінну євроінтеграцію. А це вимагає принципової та структурної перебудови економіки, а також збільшення масштабів її інвестування. Останнє, як відомо, набуває все більшого значення внаслідок значного дефіциту національних інвестиційних ресурсів. А це породжує все більшу необхідність залучення іноземного капіталу, у більшості випадках, саме прямих іноземних інвестицій (ПІІ).

Зазначимо, що сучасний етап розвитку світового фінансового ринку характеризується специфічними якісними ознаками — стрімким розвитком міжнародного ринку капіталів та посиленням ролі ПІІ. Підтвердженням цієї тези є доповідь ЮНКТАД про світові інвестиції 1997 року, де роль транснаціональних корпорацій (ТНК) — основних суб'єктів здійснення закордонної інвестиційної діяльності — та ПІІ як головних компонентів глобалізації визначається наступним чином: "у

результаті підвищення рівня лібералізації інвестиційної політики та технологічних досягнень, ПІІ ТНК відіграють все більшу роль в об'єднанні багатьох національних економік і створенні інтегрованої інтернаціональної виробничої системи — виробничого ядра глобалізованої світової економіки" [13, р. xxv].

Значні зміни у направленні впливу діяльності ТНК вийшли далеко за межі окремих галузевих ринків. Сьогодні сфера їх впливу, окрім традиційної економічної, суттєво поширилася на політичні, соціальні, культурні та екологічні аспекти національного та міжнародного рівня. У зв'язку з цим закономірно виникає питання взаємозв'язку і взаємовпливу надходження ПІІ та економічних інтересів національних економік.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Фундаментальним проблемам розвитку та активізації міжнародного прямого іноземного інвестування присвячені праці багатьох авторитетних зарубіжних економістів, а також вітчизняних науковців. Так, питання сутності, масштабів та ефективності розвитку міжнародної інвестиційної діяльності заклали у своїх працях С. Хаймер, Ч. Кіндлебергер, Р. Кейвс, П. Бакклі, М. Кассон, Дж. Даннінг, К. Іверсен, А. Ругман, Х. Грем, Д. Каддінгтон, Р. Манделл, Т. Озава та ін. Серед фундаментальних праць вітчизняних науковців вказаній проблемі

присвячені роботи О. Білоруса, В. Білошапки, В. Будкіна, Б. Губського, М. Дудченка, Ю. Макогона, А. Мокія, О. Рогача, В. Сіденка, А. Філіпенка, О. Шниркова та ін.

Основою економічної безпеки України та аспектом забезпечення її належного рівня в державі присвячена численна кількість наукових публікацій, серед авторів яких виділимо Н. Дацій, Я. Жаліла, В. Кириленка, Є. Липницьку, О. Малютіна, А. Сухорукова, В. Шевчука та ін.

Попри значну кількість наукових публікацій у сфері економічної безпеки та міжнародної інвестиційної діяльності, сьогодні залишається низка невирішених питань. У науковій літературі не знайшли достатнього обґрунтування і належного аналізу питання визначення впливу ПІІ на національні економічні інтереси держави, а також складові економічної безпеки держави. Недостатньо вивчено економічні важелі впливу держави на ефективне використання інвестиційного потенціалу ТНК в економіці країни-реципієнта.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Як свідчить світова практика, ТНК є довгостроковими інвесторами, які інвестуючи в економіку певної країни ставлять за мету здобути новий ринок для своєї продукції, отримати доступ до ресурсів, досягти більшої ефективності виробництва. І сьогодні постало завдання визначити вплив ПІІ на національні економічні інтереси, проаналізувати сильні сторони та можливі загрози залучення та розміщення ПІІ ТНК, виявити зв'язок між ПІІ та складовими економічної безпеки держави, а також на прикладі України запропонувати шляхи підтримання належного рівня економічної безпеки та захисту національних економічних інтересів України у спосіб надходження ПІІ.

РЕЗУЛЬТАТИ

Питання економічної безпеки в умовах подальшої глобалізації набуває актуальності та статусу найвищого пріоритету в державній політиці. Теоретико-методологічні засади економічної безпеки забезпечують формування відповідної політики на рівні держави, регіону чи окремих суб'єктів господарювання нижчих організаційних рівнів. В умовах глобалізації світової економіки, забезпечення належного рівня економічної безпеки України стає все більш нагальною проблемою, оскільки є невід'ємною складовою системи національної безпеки та її фундаментом. У 1991 р. при Президенті України було створено Раду національної безпеки України, головним завданням якої стало забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері національної безпеки [12]. У статті 3 Конституції України зазначено, що "людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю" [1], а стаття 17 підкреслює, що "захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу" [1].

Відповідно до "Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України" економічна безпека є станом національної економіки, який дає змогу зберігати стійкий до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання [4].

Однією з основних складових економічної безпеки є здатність до саморозвитку та прогресу, тобто спроможності самостійно реалізовувати та захищати національні економічні інтереси, здійснювати постійну модернізацію виробництва, ефективну інвестиційну та інноваційну політику, розвивати інтелектуальний та трудовий потенціал країни [11, с. 378]. Зазначимо, що національні інтереси, відповідно до Закону України "Про основи національної безпеки України" від 19 квітня

2014 р. — це життєво важливі матеріальні, інтелектуальні та духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток [2].

Загрозами економічній безпеці України слід вважати фактори, що безпосередньо чи в перспективі унеможливають або ускладнюють реалізацію національних економічних інтересів, створюючи перешкоди на шляху нормального розвитку економіки і безпеки незалежному державному існуванню та добробуту народу [5, с. 77].

Загальноприйнятою є фраза, що ПІІ є національним благом, проте іноді вони можуть обернутися для економіки держави стратегічними втратами — від окремих технологій та виробництв до цілих галузей і майбутніх перспектив розвитку [10, с. 31]. Відповідно до зазначеного у науковому колі існують думки та доведені факти, що однією з загроз економічній безпеці у світі економічного розвитку держави виступає масштабне недостатньо регульоване залучення зовнішніх капіталів на внутрішній ринок і порушення інтересів національних інвесторів. Так, ПІІ не повинні надходити з сумнівних джерел або шляхом легалізації сумнівно отриманих доходів, оскільки це суперечить кардинальним принципам реалізації національної безпеки країни. Остання ж залежить від цілеспрямованої державної політики у сфері захисту її національних інтересів відповідно до прийнятих стратегій, доктрин, концепцій і програм у політичній, економічній, соціальній та інших сферах.

Огляд закономірностей міжнародного руху капіталу дозволив підтвердити, що на рівні взаємодії національного господарства зі світовим, ПІІ стали засобом вбудовування національної економіки у світове господарство на засадах використання власних національних економічних переваг країни-донора [8, с. 12]. Інвестиційний процес став інтернаціональним — економіки окремих країн, інтегруючи ПІІ, інтегрують відповідні економічні відносини, притаманні іноземному капіталу; компанії-інвестори намагаються вкладати кошти до країн з великим і швидко зростаючим внутрішнім ринком, тому що великий розмір ринку сприяє збільшенню попиту на продукцію та послуги, що пропонують іноземні інвестори.

Є декілька припущень щодо експансії іноземного капіталу у майбутньому. З однієї сторони, ТНК через вливання ПІІ стануть визначати направлення національної економічної політики. З іншої — не дивлячись на зростання та масштаби впливу ТНК, національні уряди зможуть зберегти пріоритет у прийнятті рішень щодо питань державної економічної політики. Наявність двох протилежно діаметральних точок зору на питання ступеню та масштабу впливу надходження ПІІ на національну економічну політику держави говорить про відсутність єдиної та чіткої відповіді.

Реалії виглядають такими, що своїми діями на міжнародній арені ТНК все більше ставлять під загрозу національний економічний суверенітет і здійснюють на державу (у більшості випадках — країни, що розвиваються та країни з транзитивною економікою) суттєвий вплив, аби гарантувати рівні умови для власного бізнесу. Це не може не наштовхнути на думку міжнародну спільноту до необхідності регулювання діяльності ТНК. Останнім, як відомо, до вподоби працювати в умовах, коли їхня діяльність нічим не обмежується, а національні уряди воліють дистанціюватися від цієї складної економічної та політичної проблеми, в результаті блокуючи власні можливості по регулюванню діяльності ТНК.

Найбільша небезпека полягає в тому, що надходження ПІІ через структури ТНК є дещо небезпечним, адже останні мають наднаціональний характер і приводять до формування наддержавних зв'язків. Це дає їм можливість вести справи безпосередньо з першими особами держав і здійснювати тиск на уряд приймаючої

країни. До того ж, ТНК здатні лобювати прийняття певних законів на свою користь у приймаючій країні.

Сьогодні економічні та безпекові інтереси держави вступають у протиріччя до інтересів ТНК (це безумовно не відноситься до країн-базування ТНК). Можна дати однозначну відповідь на питання, яка з сил є більш впливовою: на сьогоднішній момент — це ТНК, що заміщають політичну еліту елітою фінансовою (або, у більш широкому сенсі, економічною). Серед переваг ТНК, що дозволяють їм проводити політичні рішення за рядом питань, можна віднести глобальний підхід до розвитку, функціонування стратегічних альянсів і об'єднань, що колективно вирішують загальні питання. Національні уряди порівняно з ТНК стають менш сильними в політичному плані і для того, аби інтересів країн дотримувалися, необхідним є вироблення нових підходів до вирішення національних проблем: зокрема, це полягає у посиленні наднаціональних структур, у т.ч. різних регіональних групувань, що створюються за принципом спільності економічних інтересів.

Дещо розібравшись зі співвідношенням економічних інтересів ТНК та національних урядів, спробуємо проаналізувати вплив, який можуть здійснювати самі потоки ПІІ на систему економічної безпеки країни-реципієнта. У більшості випадках, уряди країн враховують їх (ПІІ) вплив на внутрішнє виробництво, торгівлю, платіжний баланс та зайнятність. Ми ж будемо намагатися показати сильні сторони та можливі загрози національним економічним інтересам країни крізь призму окремих складових економічної безпеки, де відображаються вищевказані показники (табл. 1).

З таблиці видно, що потоки ПІІ, крім позитивних рис, можуть нести певні загрози вітчизняній економіці, які загалом впливають на економічну безпеку і безпосередньо на національні економічні інтереси. Так постає питання захисту національних економічних інтересів, а також гарантування економічної безпеки держави. Відповідним є формування та реалізації певних важелів впливу на діяльність ТНК.

Попри усе необхідно знайти та втілити у реальність можливість контролю за транснаціоналізацією економіки. Для цього необхідна, по-перше, наднаціональна організація з самостійними повноваженнями і, по-друге, визнання того, що в нових умовах національна безпека базується не на військовій могутності або концепції самозабезпечення, а на значному залученні в глобальну економіку, на відкритості національної економічної системи, на приналежності до регіональних інтеграційних об'єднань. Іншими словами, національні уряди, якщо дійсно переймаються за економічну безпеку держави в умовах інтернаціоналізації економіки, мають вдаватися до відслідковування роботи ТНК у частині переливів капіталу, особливо ПІІ.

Не можна не згадати певні напрацювання по даному питанню. Так, у 1982 р. було прийнято Кодекс поведінки ТНК (документ ООН Е/С.10/1982/6) в якому було визначено поняття "транснаціональних корпорацій" та принципи їх діяльності. Зокрема ТНК повинні поважати національний суверенітет, дотримуватись внутрішніх законів, правил та адміністративної практики. Їм рекомендується здійснювати свою діяльність відповідно до цілей і пріоритетів, визначених урядами приймаючих країн [7, с. 12]. На додаток, 6 березня 1998 р. Україна разом з Молдовою, Росією, Таджикистаном, Туркменістаном, Вірменією, Грузією, Азербайджаном, Казахстаном, Киргизією та Узбекистаном підписала Конвенцію про ТНК, яка була ратифікована 13 липня 1999 р. У Законі України "Про ратифікацію Конвенції про транснаціональні корпорації" зазначено, що "ТНК на території України та за її межами у разі, коли їх створення може призвести до монополізації товарних ринків в Україні, впливає чи може вплинути на економічну конкуренцію на її території, створюються за згодою Антимонопольного комітету України у порядку, передбаченому законодавством України про захист економічної

конкуренції" [3].

Проте наведені вище законодавчі документи відносяться до класу "м'якого права", а правила носять рекомендаційний характер. Відповідно, ТНК можуть ігнорувати ці правила. Це спричинено тим, що країни-базування під тиском власних ТНК відстоюють ідею усунення бар'єрів для вільного переміщення ПІІ. Тому у багатьох документах підтримується "позитивний внесок ТНК в економічний і соціальний прогрес і мінімізація труднощів, пов'язаних з деякими операціями ТНК" [6, с. 75].

Сьогодні, коли постало питання збільшення обсягів ПІІ та прискорення темпів їх надходження, нашій державі варто винести певний урок з вищезазначеного і сформувати належну інвестиційну стратегію, яка б була спрямована на забезпечення економічної безпеки держави.

Цілісна система захисту національних економічних інтересів передбачає створення відповідної нормативної бази, їх постійного моніторингу та моделювання. Роль держави у захисті національних інтересів і регулюванні транснаціоналізації повинна починатися із розробки і оприлюднення чітких і прозорих умов діяльності корпорацій на території України, спираючись на світову практику нормативно-правової регламентації їх діяльності і системи формування економічної безпеки [9, с. 47].

По-перше, Україні необхідно розробити і прийняти Закон про регулювання ПІІ. У ньому необхідно визначити порядок і обсяг інформації про діяльність, яку повинні надавати ТНК органам влади. Крім того, Закон повинен визначати стратегічні галузі економіки, в яких діють обмежувальні заходи щодо діяльності іноземних інвесторів. Також необхідно розробити систему заохочувальних заходів для залучення ПІІ у відсталі галузі економіки. Доцільно було б створити окремий державний Комітет по іноземних інвестиціях, який не тільки б здійснював інформаційно-аналітичний моніторинг, але й розробляв заходи національної економічної безпеки в умовах реалізації ПІІ.

Базуючись на теоретичних засадах економічної безпеки міжнародної міграції капіталу, в Україні доцільним є сформувати спеціалізовану систему залучення ПІІ, виходячи з таких стратегічних інтересів:

- нарощування потоків капіталів і посилення інноваційності ПІІ, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності і наростанню масштабів інноваційного виробництва;

- підвищення рівня інвестиційної безпеки та інвестиційного клімату шляхом попередження ажіотажної експансії міжнародного капіталу, зниження залежності національної економіки від нерегульованого припливу ПІІ;

- реалізація перспективних напрямків залучення ПІІ, домагаючись досягнення збалансованості між масштабами капіталів, що залучаються та наявними факторами виробництва, насамперед у високотехнологічних секторах економіки, дотримуючись Стратегії розвитку України у період до 2020 р.

- стимулювання ввезення капіталів на основі реалізації державної політики пільгових податкових і митних режимів у ВЕЗ, технологічних та індустріальних парках, у т.ч. шляхом обмеження дії ПДВ та інших корпоративних податків, зберігаючи тільки місцеві соціальні податки та інфраструктурні податки (на термін до 5 років), які необхідні для забезпечення інфраструктурного розвитку територій [8, с. 15];

- з метою підвищення економічної безпеки інвестування філій ТНК в Україні, варто проводити державну політику — в обмін на надання певних пільг, дешевих ресурсів і робочої сили цим ТНК — просування та інвестування у підрозділи вітчизняних компаній для розміщення в регіонах базових ТНК, у т.ч. на основі інтернаціоналізації корпоративних технологій;

- розробка системи моніторингу діяльності ТНК в українській економіці;

- побудова економічних відносин з іншими країнами на засадах рівноправності та взаємовигідності.

Таблиця 1. Стратифікація сильних сторін та можливих загроз економічній безпеці держави при залученні ПІІ

Сильні сторони	Загрози
Макроекономічна безпека	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Діяльність компаній з ПІІ, що працюють на експорт, веде до збільшення експортних доходів країни-реципієнта, простору ВВП та покращення стану платіжного балансу. 2. Стимулювання виробничих інвестицій в матеріальну базу (успадкоємця та виробничі технології) на противагу портфельним інвестиціям. 3. Можливість вилучення місцевих компаній у міжнародні ланцюжки створення доданої вартості, підвищення їхньої конкурентоспроможності. 4. Здійснюючи імпортозаміщення, підприємства з ПІІ здатні втягнувати внутрішній ринок країни-реципієнта дефіцитною продукцією, що не випускалася на місцевому ринку. 5. ПІІ можуть бути чинником диверсифікації національної економіки, тоді виникне «ефект доповнення» – іноземні підприємства не виступають конкурентами місцевим компаніям, а посилюють власну нішу. 6. Збільшення рівня податкових надходжень, що є чинником поповнення державного бюджету та збирання зовнішнього. 7. ПІІ можуть спровокувати підйом монопольного становища компаній країни-реципієнта і сприяти підвищенню конкурентного стимулу її господарського середовища. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Компанії з ПІІ можуть стримувати економічний розвиток країни-реципієнта шляхом скоювання вітчизняних підприємств з метою усунення конкурентів. 2. ПІІ можуть призводити до погіршення стану платіжного балансу країни-реципієнта, коли виробничі ланцюжки вимагають збільшення поставання комплектуючих з-за кордону. 3. Застосування трансфертного ціноутворення та оптимізації оподаткування може зменшувати податкові надходження до державного бюджету. 4. Залучення ПІІ може призводити до витіснення місцевих фірм з ринку. Якщо ПІІ призводять до витіснення місцевих фірм з низьким рівнем продуктивності, середній рівень продуктивності місцевих компаній зростає, негативним буде зменшення зайнятості. Однак, якщо залучення ПІІ буде призводити до витіснення найкращих місцевих компаній, тоді середня продуктивність місцевих компаній погіршиться поряд з погіршенням ситуації на ринку зайнятості. 5. Підтримка ПІІ зменшує стимули для існування місцевими компаніями через збирання вартості капіталу, переманювання висококваліфікованих робітників. 6. За рахунок експансії ПІІК у галузі, що забезпечує максимальний дохід при мінімальних ризиках, може виникати ризик диспропорційного розвитку економіки приймаючої країни. 7. При концентрації значної частини ПІІ в експортно-сировинному секторі, замість диверсифікації економіки буде спостерігатися посилення її залежності від сировинного експорту.
Зовнішньоекономічна безпека	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Посилення експортного потенціалу країни-реципієнта 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Злізнення ПІІ за допомогою злиттів та поглинань може призвести до втрати національного контролю над стратегічно значимими активами у реальному секторі економіки. 2. ПІІ можуть загрожувати національній безпеці через злізнення значного контролю внутрішніх ринків та діяльності діючих підприємств країни-реципієнта
Соціальна безпека	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ПІІ мають позитивний вплив на рівень заробітних плат у приймаючій країні і цим збільшують реальні доходи працівників. Заробітні плати в компаніях з іноземним капіталом, звичайно, на 10% більше, ніж у місцевих (у робітників однакового рівня кваліфікації). 2. Прихід у країну-реципієнт висококваліфікованих кадрів, які отримали досвід роботи в іноземних компаніях. 3. ПІІ сприяють збільшенню попиту на кваліфіковану робочу силу і, відповідно, збільшується рівень зарплати місцевих. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Залучення іноземних, а не вітчизняних фахівців на управлінські позиції. 2. Іноземні інвестори здатні використовувати різницю у міжнародній оцінці праці. У зв'язку з тим, що іноземні компанії мають можливість платити більш високі зарплати, вони прагнуть залучити більш кваліфіковану робочу силу. Так, менш кваліфікованим працівникам доводиться працювати на вітчизняних підприємствах з більш низькою оплатою праці, що призводить до нерівності, і взагалі-решт, до соціальної напруженості всередині країни.
Інвестиційно-інноваційна безпека	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ПІІ забезпечують трансферт передових технологій, методів управління та маркетингу, сприяють підвищенню ефективності використання виробничих ресурсів як у компаніях з іноземним капіталом так і в національних фірмах країни-реципієнта. Останнє може реалізовуватися через: ринкове придбання технологічних компонентів і «су-хау»; дифузії нових виробничих технологій; технології менеджменту та маркетингу, що є не одним з аспектів технологічного трансферту. 2. Інноваційні ПІІ можуть впливати на продуктивність економіки, а через неї – на національну безпеку, що сприяє появі нових сучасних технологій. 3. Залучені ПІІ можуть впливати на сукупну факторну продуктивність (<i>total factor productivity</i>) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Доступність технологій «secondhand», швидка віддача від них може обернутися млявістю або згоранням в інших проринних ЦДЦКР. 2. ПІІ можуть призвести до технологічної залежності філій від материнської компанії
Виробнича безпека	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ПІІ сприяють поліпшенню організації виробництва, більш ефективному управлінню збутом. 2. При залученні ПІІ існує можливість створення нового підприємства або реорганізація старого і відповідно підвищення виробництва 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ПІІ можуть не призвести до поліпшення структури на розмаїтті та виробництва в приймаючій країні, оскільки іноземні фірми, керуючись теорією життєвого циклу продукції, переводять за кордон переважно ті технології та послугування, які в їхній країні втрачають статус нових. 2. Можливість зливання частки національних виробників як менш конкурентоздатних порівняно з іноземними
Фінансова безпека	
<ol style="list-style-type: none"> 1. ПІІ не стають тягарем зовнішнього боргу, а сприяють його погашенню, а також відбувається переорієнтація зовнішнього ризику на іноземних партнерів. 2. Збільшення обсягів ПІІ сприяє поліпшенню структури припливу іноземного капіталу – заміщення відносно «коротких» (портфельних і боргових) капіталів більш «довгими». Так, ПІІ більше стимулюють зростання економіки, ніж позиковий капітал. А це веде до підвищення стійкості платіжного балансу та фінансової стабільності 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Якщо ПІІ надходить через злиття та поглинання, то це може призвести до перетікання грошових потоків корпоративного сектору до закордонних фінансових посередників. Це призводить до заморожування національного фінансового сектору. 2. Країна, що приймає ПІІ, не тільки одержує певні грошові суми, але й віддає їх у формі обслуговування позик і передачу частини прибутку від прямих інвестицій. Негативний момент полягає у тому, що при регулярному надходженні інвестицій через певний час починається відтік доходів від воялень, який іноді є більшим за сам розмір інвестицій. 3. Використання переваг від транснаціоналізації, наприклад, трансфертних цін, дозволяє перенести сплату прибутків в країні зі сприятливим рівнем оподаткування, і таким чином, не сплачувати податки в приймаючих країнах. Прокорвані в такий спосіб прибутки, як правило, йдуть за кордон.

ВИСНОВКИ

У найближчі десятиліття саме боротьба за "економічну" владу між національними урядами та ТНК, головним інструментом яких виступають ПІІ, може стати визначальним фактором розвитку глобальних процесів у світовій економіці. Це створює передумови для диверсифікації української економіки на основі формування економічно безпечної стратегії залучення інноваційних ПІІ та розміщення ТНК.

Україні необхідно розробити концептуальні основи, базуючись на міжнародному досвіді (особливо європейському) економічної безпеки за участю ПІІ, обґрунтувавши економічні механізми і системоутворюючі інститути підвищення безпеки з урахуванням впливу глобальних чинників транснаціоналізації виробництва та міжнародної міграції капіталу. Підписання Україною угоди про асоціацію з ЄС наближає нашу державу до європейського рівня економічної безпеки.

Створення потужної системи безпечності ПІІ дасть можливість уникнути певних негативних наслідків відкритості національної економіки, забезпечити її конкурентоспроможність, захистити вітчизняного товаровиробника та ефективно взаємодіяти з міжнародними фінансовими та економічними структурами, якими сьогодні є ТНК.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України "Про основи національної безпеки України" № 1170-VII від 27 березня 2014 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
3. Закон України "Про ратифікацію Конвенції про транснаціональні корпорації" № 921-XIV, від 13 липня 1999 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/921-14>
4. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1277 від 29 жовтня 2013 року "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua/file/link/222830/file/1277.TIF>
5. Губський Б.В. Внутрішні і зовнішні фактори економічної безпеки України / Б.В. Губський // Стратегічна панорама. — 2000. — № 1—2. — С. 77—78.
6. Мекшун П.В. Світовий досвід державного захисту національних економічних інтересів від небажаного впливу транснаціональних корпорацій / П.В. Мекшун // Науковий вісник ЧДІЕУ. — 2012. — № 1 (13). — С. 74—80.
7. Мекшун П.В. Забезпечення економічної безпеки в контексті транснаціоналізації національної економіки: автореф. дис. к.е.н.: 08.00.03 / Мекшун П.В.; Чернігівський державний інститут економіки і управління — Чернігів, 2013 — 20 с.
8. Прокопенко І. А. Інвестиційна діяльність нерезидентів в умовах інтеграційних процесів: фінансовий аспект: автореф. дис. к. е. н.: 08.00.03 / Прокопенко І.А.; Національний університет державної податкової служби України. — Ірпін, 2009. — 23 с.
9. Степашко В.С. Про оцінювання доцільного рівня іноземних інвестицій в контексті інвестиційної безпеки для країни-отримувача / В.С. Степашко, Р.В. Волощук // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем, збірник наукових праць МННЦІТіС. — 2006. — Випуск № 11. — С. 43—48.
10. Сухарева І.О. "Компресор" для економіки — ефекты притока прямих иностранных инвестиций / И.О. Сухарева, Н.Н. Юнусова // Банковское дело — 2013 — № 4. — С. 30—38.

11. Тімашов В.О. Економічна безпека як елемент національної безпеки країни / В.О. Тімашов // Зовнішньоекономічна політика України в умовах інтеграційних процесів: збірник матеріалів XVII Міжнародної науково-практичної конференції: УДУФМТ, 2014 — С. 377—380.

12. Офіційний сайт Ради Національної безпеки і оборони України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua/content/history.html>

13. World Investment Report 1997: Transnational Corporations, Market Structure and Competition Policy // United Nations Publication, United Nations Conference on Trade and Development. — New York and Geneva — 382 p.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), Constitution of Ukraine, available at <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 28 June 1996).
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On National Security of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (Accessed 19 April 2014).
3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "On Ratification of the Convention on Transnational Corporations", available at <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/921-14> (Accessed 13 July 1999)
4. Ministry of Ukraine (2013), "On approval of guidance notes regarding the calculation of Ukraine's economic security level", available at <http://me.kmu.gov.ua/file/link/222830/file/1277.TIF> (Accessed 29 October 2013).
5. Gubs'kyj, B. V. (2000), "Internal and external factors of Ukraine economic security", Strategichna panorama, vol. 1—2, pp. 77—78.
6. Mekshun, P. V. (2012), "International experience of public protection of national economic interests against undesirable impacts of multinational corporations", Naukovyj visnyk ChDIEU, vol. 1 (13), pp. 74—80.
7. Mekshun, P. V. (2013), "Ensuring economic security in the context of national economy transnationalization", Abstract of Ph.D. dissertation, Economics and Management of the National Economy, Chernihiv State Institute of Economics and Management, Chernihiv, Ukraine.
8. Prokopenko, I. A. (2009), "Nonresident investment activity under the conditions of integration processes: fiscal aspect", Abstract of Ph.D. dissertation, Economics and Management of the National Economy, National State of tax service university of Ukraine, Irpin, Ukraine.
9. Stepashko, V. S. and Voloshchuk, R. V. (2006), "On evaluation of foreign investment appropriate level in the context of recipient country investment security", Ekonomiko-matematychne modeljuvannja social'no-ekonomichnyh system, zbirnyk naukovyh prac' MNNCITi, vol. 11, pp. 43—48.
10. Suharjova, I. O. and Junusova, N. N. (2013), "Compressor" for the economy — the effects of foreign direct investment inflow", Bankovskoe delo, vol. 4, pp. 30—38.
11. Timashov, V. O. (2014), "Economic security as a part of national security", Zbirnyk materialiv XVII Mizhnarodnoi' nauково-praktychnoi' konferencii' [Conference Information Package of the XVII International Research and Practice Conference] Zovnishn'oeconomichna polityka Ukraїny v umovah integracijnyh procesiv [Ukraine Foreign Economic Policy in the context of integration processes], Kyiv, Ukraine, pp. 377—380.
12. Official site of the National Security and Defense Council of Ukraine // <http://www.rnbo.gov.ua/content/history.html>
13. United Nations Conference on Trade and Development (1998), World Investment Report 1997: Transnational Corporations, Market Structure and Competition Policy, United Nations Publication, New York and Geneva.

Стаття надійшла до редакції 23.07.2014 р.